

MAKTABGACHA TA'LIMDA OTA-ONALAR VA PEDAGOGLAR O'RTASIDAGI FAOL HAMKORLIKDA INNOVATSION YONDASHUV

Muminova Gulasal Baxodirovna

Qo`qon davlat pedagogika instituti o`qituvchisi

Murotova Mexruza, Aliyeva Zulxumor

Qo`qon DPI talabalari

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi faol hamkorlikda innovatsion yondashuvni amalga oshirish, oila bilan hamkorlik jarayonni amalga oshirishda turli usullarni qo'llash, oilani tavsiflovchi ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish, umumlashtirish, oila bilan munosabatlarni o'rnatish imkonini beruvchi, ota-onalar bilan amaliy o'zaro aloqa qilish usullarini qo'llash haqida nazariy ma'lumotlar talqin etilgan.

Kalit so`zlar: bola, maktabgacha ta'lim, oila, ota-onalar, hamkorlik, pedagogik yordam, maktab ta'limi, jarayon, innovatsion yondashuv.

Hozirgi kunda pedagoglarning ota-onalar bilan o'zaro munosabatlariga katta ahamiyat berilmoqda, ularga pedagogik yordam berish, qo'llab-quvvatlash, o'zaro harakat, tarbiyalanuvchilarning oilalari bilan hamkorlik, ularni ta'lim-tarbiya jarayoniga jalb qilishni o'z ichiga oladi. O'zgaruvchan zamonaviy dunyoda farzand tarbiyasidagi muammolarga duch kelayotgan oila uchun nafaqat bilim va ko'nikma, balki ota-onalar o'zlarining tarbiyalari ham muhimdir.

O'zgarishlar va ijtimoiy-iqtisodiy beqarorlik sharoitida bolalarni hayotga qanday tayyorlash kerak?

Bola bilan qanday munosabatda bo'lishni tanlash kerak? Qaysi qadriyatlarga amal qilish kerak?

Oilaviy ta'lim tajribasini avloddan-avlodga o'tkazishning an'anaviy shakllarining yetarli emasligi va ota-onalarning funktsional savodxonligi va ta'lim tashkiloti pedagoglari bilan to'liq hamkorlik qilish qobiliyatini oshirish uchun maqsadli ta'lim olish zarurligi bugungi kunda ham ota-onalar, ham mutaxassislar tomonidan e'tirof etilmoqda.

Oila salomatligi, kelajakda shaxs va jamiyatning muvofiqlashtirilgan taraqqiyotini ta'minlashga qodir bo'lgan bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun ota-onalarni ta'lim berish va tarbiyalashga tayyorlash – faoliyatning eng muhim yo'nalishidir. Xalqaro hamjamiyat ota-onalarning ta'limini bolalarga g'amxo'rlik qilish va tarbiyalash, oilaviy munosabatlarni uyg'unlashtirish, oila va jamiyatda ota-ona rollarini bajarish (turli turdagi ota-onalar uyushmalari va faoliyatida ishtirok etish) uchun zarur bo'lgan bilim, munosabat va ko'nikmalarni boyitish deb tushunadi.

Ota-onalarning ta'limi bolalarni qanday tarbiyalashni talab qiladigan imperativ printsipga emas, balki shaxsiy markazlashuvlik tamoyiliga asoslangan bo'lishi kerak, chunki bolalarning ota-onalari o'z dunyoqarashini, tajribasini, o'z mavqeidan va hayotidan qoniqish darajasini aks ettiruvchi, o'z-o'zini anglash qobiliyati, o'z ideallari, rejaları, intilishlariga ega bo'lgan kattalardir. Shaxsiy markazlashuvning maqsadi - ota-onalarga "men kontseptsiya" tushunchasini kengaytirishga yordam berish; ota-onalarning o'zi va o'zining rivojlanishi uchun javobgarlik darajasini oshirish. Yangi ma'lumotni idrok etishda kattalar uni allaqachon mavjud bo'lgan bilimlar va amaliy faoliyatining ehtiyojlari bilan solishtiradi; shu bilan birga, yangisi tahlil qilinadi – bu qanchalik zarur va foydalidir. Bu xususiyatlar bilan bog'liq holda, ota-onalarga ta'lim beradigan subyektlar

(pedagog, psixolog va boshqalar) bilan o'zaro munosabat shakllari va mazmunini tanlash huquqini berish kerak; ta'lim dasturlarining mazmunini rejalashtirish va shakllantirishda ishtirok etish imkonini berish kerak. Ota - onalar bilan ishlashning shakllari va usullari ota - onalarning pedagogik madaniyatini oshirishga, bolalar bog'chasi va oilaning o'zaro ta'sirini kuchaytirishga, uning tarbiyaviy salohiyatini mustahkamlashga qaratilishi maqsadga muvofiq.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari va oilalar o'rtasidagi o'zaro aloqani tashkil etish muammolarini jadvalda ko'rib chiqishimiz mumkin.

Pedagoglar tomondan	Ota -onalar nuqtai nazaridan
<ul style="list-style-type: none"> ➤ pedagogik jarayon ishtirokchilari sifatida ota-onalar bilan o'zaro munosabatlarga yangi yondashuvlarga intilishning etishmasligi ➤ ota -onalar bilan pedagogik aloqaning pastligi; ➤ ota -onalar bilan ishlashda pedagogic usul va metodlarni bilmaslik; ➤ talimda ota -onalarning iltimos va istaklarini inobatga olmaslik, "ular bilan aloqa" yo'qligi. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ maktabgacha yoshdagi bolalik davrning ahamiyatini tushunmaslik; ➤ ota-onalarning ijtimoiy-madaniy darajasining pastligi; ➤ bolaning tarbiyasi va rivojlanishidagi qobiliyatsizligi ➤ maktabgacha tarbiyachilar bilan hamkorlik rolini etarlicha baholamaslik; ➤ hamkorlik shakllariga e'tibor bermaslik

Har bir oilaning xususiyatlarini hisobga olgan holdagina pedagoglar va ota -onalarni teng komponent sifatida o'z ichiga olgan yagona ta'lim maydonini yaratish mumkin. Oila bilan hamkorlik, birgalikdagi faoliyat jarayoni, axborot aloqasi, o'zaro munosabatlar va o'zaro tushunish. - bu o'zaro ta'sir qilish harakatlari. Maqsadlarga erishishni birlashtirgan birgalikdagi faoliyat sifatida o'zaro ta'sir - bu jarayonning barcha subyektlarining faol hamkorligini nazarda tutadi. Pedagogik o'zaro ta'sirning quyidagi modellarga ajratiladi: subyekt – subyekt va subyekt – ob'yekt. Pedagogik o'zaro munosabatlarning subyekt – subyekt munosabatlarda faoliyat ota -ona uchun shaxsiy ahamiyat kasb etadi, faollik va mustaqillikning qadriyatlarini shakllanadi, ular o'zaro munosabatlarning subyektiv pozitsiyasini doimiy ravishda mustahkamlash bilan ota -onalarning faol malakali pozitsiyasini rivojlantirishga yo'naltiriladi. Hamkorlik, sheriklik, shaxsga yo'naltirilgan o'zaro ta'sir modelini aniqlaydi.

O'zaro munosabatlarning subyekt – obyekt munosabatlarida pedagogik faoliyatda tarbiyachi subyekt, ota-ona esa obyekt vazifasini bajaradi. Pedagog faoliyat subyekt sifatida maqsad qo'yishi, faolligi, pedagogik o'zini o'zi anglashi, o'zini o'zi qadrlashi va intilishlari darajasi bilan ajralib turadi. Bunday vaziyatda ota -ona pedagog tomonidan qo'yilgan talab va vazifalarni bajaruvchi vazifasini bajaradi.

Pedagogik subyekt – subyekt munosabatlarining o'zaro ta'sir quyidagi yo'llar bilan amalga oshirilishi mumkin:

Ota - onalarni pedagogik jarayon bilan tanishtirish;	Kattalarning malakasini oshirish va yagona ta'lim maydonini yaratish
ta'lim tashkiloti hayotini tashkil qilishda ota - onalarning ishtirok doirasini kengaytirish;	O'quv jarayonining ochiqligini ta'minlash
ota - onalarning o'zlari uchun qulay vaqtda guruhda qolishi;	Bolalarning yutuqlari haqida ma'lumot olish

pedagoglar, ota-onalar, bolalarning ijodiy o'zini o'zi anglashi uchun sharoit yaratish; bolalar va ota -onalarning birgalikdagi faoliyatining turli dasturlari;	Ta'lim muammolarini hal qilish bo'yicha birgalikdagi tadbirlar
axborot -pedagogik materiallar;	Ota - onalarni xabardor qilish,

	maktabgacha yoshdagi ta'lim haqidagi tasavvurlarni kengaytirish
bolani tarbiyalash va o'qitishda tushunish, bag'rikenglik va xushmuomalalikning namoyon bo'lishi, his -tuyg'ularini e'tiborsiz qoldirmasdan, uning manfaatlarini hisobga olish istagi; oila va ta'lim tashkiloti o'rtasidagi hurmatli munosabatlar.	Kattalar o'rtasida o'zaro munosabat madaniyatini shakllantirish

Oila bilan hamkorlik jarayonni amalga oshirish har xil usullar yordamida vujudga keladi, oilani tavsiflovchi ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish, umumlashtirish, oila bilan munosabatlarni o'rnatish imkonini beradi, ya'ni ota-onalar bilan amaliy o'zaro aloqa qilish usullarini qo'llash orqali amalga oshiriladi.

Dastlab, ota-onalar o'quv jarayonini kuzatishga jalb qilinadi, ko'pincha uning natijalaridan hayratda qoladilar. Asta-sekin ularning ishtirokchilar sifatida qiziqishi ortib boradi. Ota-onalarning pozitsiyasini o'zgartirish tarbiyachiga o'quv jarayonini axborot va amaliy qo'llab-quvvatlashning kuchli salohiyatini va oilaviy ta'lim sohasida tajriba almashish uchun cheksiz zaxirani ochadi. Oila – bu hayotiy tajriba xazinasi. Samarali tashkil etilgan hamkorlikda u "tirik" material manbaiga aylanadi. Hamkorlikning bunday shakllarida oila o'z farzandi rivojlanishining individual traektoriyasini yaratish va amalga oshirishda ishtirok etish tajribasiga ega bo'ladi. Ota-onalar o'z farzandlarining hamkori, intellektual yetakchisi, xulq-atvor namunasi, birinchi tarbiyachisi va o'qituvchisi sifatida o'zlarining rolini yanada chuqurroq his qila boshlaydilar. Va kelajakda ular maktabning o'quv jarayonida ijtimoiy sheriklikka ochiq bo'lishadi.

Oilaning maktabgacha ta'lim tashkilotining ta'lim muhitiga sherik va faol ishtirokchisi sifatida qo'shilishi bolaning maktabgacha ta'lim sohasi haqida o'z g'oyalari ega bo'lgan pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar shartlarini sifat jihatidan o'zgartiradi.

Zamonaviy jamiyat - bu yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish asosida rivojlanayotgan axborot jamiyati. Ota-onalar bilan ishlashda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish vazifalari:

- ta'lim jarayonining ochiqligini ta'minlash;
- ko'maklashish; oilalar va maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagoglari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishga
- uyda kompyuterdan malakali foydalanish, maktabgacha yoshdagi bola uchun maktabda keyingi ta'lim uchun asos sifatida axborot muhitini yaratish uchun yagona talablarni ishlab chiqish. Virtual o'zaro ta'sir turli yo'llar bilan amalga oshiriladi: sayt, elektron pochta, vebinarlar, maslahatlar,
- Oilaviy media kutubxona, maktabgacha ta'lim tashkilotidagi bolalar hayoti haqida videofilmlar, elektron portfolio, tematik multimedia taqdimotlar, guruh sahifasi, internet musobaqalari, interaktiv jurnal yaratish va boshqa. Maktabgacha ta'lim tashkilotida ota-onalar bilan ishlashning boshqa shakllariga (uchrashuvlar, ma'ruzalar, suhbatlar, maslahatlar va boshqalar) nisbatan axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bir qator afzalliklarga ega:
 - ✓ diqqatni jalb qilish va ushlab turish;
 - ✓ nutqni tasvirlash va rivojlantirish;
 - ✓ tushunmovchilikni minimallashtirish;
 - ✓ yodlashni kuchaytirish;
 - ✓ pedagoglarning kasbiy malakasini oshirish.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari pedagoglarga o'quv jarayonini qo'llab-quvvatlash shakllarini qo'llashga, ota-onalari bilan ishlash sifatini oshirishga, yangi ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda o'zini qulay his qilishiga yordam beradi.

Oila bilan ishlash - bu tayyor texnologiyalar va retseptlarga ega bo'lmagan ish. Uning muvaffaqiyati pedagoglarning sezgi, tashabbuskorligi va sabr-toqati, ularning oilada professional yordamchi bo'lish qobiliyati bilan belgilanadi.

Ota-onalar (qonuniy vakillar) bilan o'zaro munosabatlar bolani tarbiyalash dasturini amalga oshirishning muhim psixologik-pedagogik sharti, shuningdek, bolalarrivojlanishi uchun ijtimoiy vaziyatni yaratish uchun zarur shartdir. Bu tarbiyalanuvchilarning oilalariga pedagogik jarayonning to'liq ishtirokchisi sifatida munosabatda bo'lish, ularni o'quv jarayoniga jalb qilishni anglatadi.

Adabiyotlar:

1. Агавелян М.Г., Данилова Е.Ю., Чечулина О.Г. Взаимодействие педагогов ДОУ с родителями // Методическое пособие. — М.: ТЦ Сфера— 2009. Бабынина Т.Ф., Гильманова Л.В. Взаимодействие с родителями и сотрудниками образовательного учреждения // учебно – методическое пособие. – Казань.: РИЦ. – 2014.
2. G_ayibova N.A. Oilada farzandlar o'zaro munosabatlarini o'rganish // Metodik qo'llanma. T.: - 2014.
3. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari Ro'yxatdan o'tish. 03.07.2018 yildagi 3032-son.
4. Anvarovna, Sultonova Nurxon. "МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA LOYIHALASHTIRISHNING AFZALLIKLARI (TRIZ TEXNOLOGIYALARI)." " *ONLINE-CONFERENCES*" PLATFORM. 2023.
5. Anvarovna, Sultonova Nurxon. "O'QUVCHILARDA XULQ-ATVOR SIFATLARINI SHAKLLANTIRISHDA XALQ OG'ZAKI IJODI VOSITALARIDAN FOYDALANISH." *Role of Exact and Natural Sciences During the Renaissance III* (2023): 94-98.
6. Anvarovna, Sultonova Nurxon, and Xalkuziyeva Dilnoza Baxodirovna. "PROBLEMS OF WORKING WITH PARENTS OF CHILDREN NOT INVOLVED IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS." *International Journal of Early Childhood Special Education* 15.1
7. Anvarovna, Sultonova Nurkhon. "Some Aspects of the Maria Montessori Method in the Education of Preschool Children." *INTERNATIONAL JOURNAL OF INCLUSIVE AND SUSTAINABLE EDUCATION* 1.6 (2022): 169-173. (2023).
8. Bakhodirovna, Halkuziyeva Dilnoza. "Personality-Oriented Education in the Development of Creative Activities of Future Educators." *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769) 1.8 (2023): 432-435.
9. Султонова, Нурхон Анваровна. "Теоретические основы подготовки детей в современных условиях к социальной жизни в семье." *Scientific progress* 1.6 (2021): 631-635.
10. Султонова, Нурхон. "ОРГАНИЗАЦИЯ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОШКОЛЬНИКОВ В РАЗВИВАЮЩИХ ЦЕНТРАХ." *Interpretation and researches* 1.1 (2023).
11. F.Qodirova Maktabgacha pedagogika-Toshkent 2019 yil